

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Feitenreconstructie

Thema: Nertsen (zoönose)

Periode: februari 2020 tot en met januari 2021

Programmadirectie Nafase COVID-19

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie met betrekking tot het thema nertsen en zoönose is gebaseerd op het overzicht dat is bijgehouden Deze feitenreconstructie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met betrekking tot het thema nertsen (zoönose) betreft de periode februari 2020 tot en met januari 2021 en is voornamelijk gebaseerd op het overzicht dat is bijgehouden door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en op openbare bronnen (zoals Kamerstukken en nieuwsberichten). Op basis van het overzicht dat door het RIVM is bijgehouden, zijn bronnen gezocht en teksten toegevoegd. Daarnaast is input verwerkt van de beleidsdirectie(s) van VWS die betrokken was (waren) bij het thema van deze tijdlijn. Opmerkingen en toevoegingen van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) op de feitenreconstructie zijn tevens verwerkt.

De feitenreconstructie start met een kort overzicht van de belangrijkste kantelmomenten. Kantelmomenten zijn cruciale momenten en/of belangrijke koerswijzigingen in de bestrijding van de coronapandemie. De kantelmomenten zijn in de feitenreconstructie die volgt in meer detail te vinden.

Namen en functienamen van medewerkers van het ministerie van VWS worden in de feitenreconstructie vervangen door “ambtelijk VWS” en namen van medewerkers van andere organisaties zijn vervangen door “functionaris”.

Gebruikte hyperlinks in sommige bronvermeldingen zijn mogelijk na verloop van tijd niet meer toegankelijk.

De Bestuursraad VWS heeft de inhoud van deze tijdlijn vastgesteld op 9 juli 2021.

Instructie

Dit document is interactief. Dat betekent dat informatie - naar wens en op maat - uitgebreid kan worden.

- **Algemeen:** als de cursor (of het handje) verandert in een wijzende vinger dan is er sprake van een interactief element.
- **Oranje schuin en dikgedrukte** tekst gaat naar extra informatie binnen dit document
- **Blauwe onderstreepte** woorden linken naar internetpagina's buiten dit document.
- Klik op het icoon om naar het overzicht met de kantelmomenten te gaan.
- Met de blauwe en witte pijlen kunt u naar links en rechts navigeren.
- Na het volgen van een interne link naar de verklarende woordenlijst kunt u terug naar de lopende tekst door op het pijltje **Keer terug** naast het woord te klikken.
- Na het volgen van een interne link naar de eindnoten¹ of bronnen kunt u terug naar de lopende tekst door in het overzicht op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

Kantelmomenten

1. Advies RIVM n.a.v. Deskundigenberaad Zoönosen (DB-Z)

Op 17 april 2020 meldt het RIVM aan VWS dat uit onderzoek blijkt dat fretten gevoelig zijn voor COVID-19. Gezien de nauwe verwantschap is niet uit te sluiten dat nertsen gevoelig kunnen zijn voor besmetting met het virus. Op dit moment is echter geen aanleiding voor het instellen van een meldplicht.

[Ga naar hoofdstuk 1 >>](#)

2. Eerste besmettingen nertsen in Nederland worden aangetoond

Op 23 april 2020 maakt de Gezondheidsdienst voor dieren bekend dat bij drie nertsen afkomstig van een nertsenbedrijf in Milheeze (Noord-Brabant) besmetting met SARS-CoV-2 is aangetoond. Minister Schouten stelt op 26 april een meldplicht in voor verschijnselen van besmetting op nertsenbedrijven. Het RIVM adviseert uit voorzorg om in een straal van circa 400 meter rond het besmette nertsenbedrijf niet te fietsen of te wandelen totdat resultaten van het onderzoek op de lucht- en stofmonsters bekend zijn. Op 15 mei wordt dit advies losgelaten, omdat er geen virus in luchtmonsters rond het erf is aangetoond.

[Ga naar hoofdstuk 1 >>](#)

3. Verdergaande maatregelen voor nertsenbedrijven en opschalen zoönosestructuur

Naar aanleiding van humaan en veterinair onderzoek, waaruit bleek dat aannemelijk is dat een met SARS-CoV-2 besmette medewerker van één van de besmette nertsenbedrijven door de nertsen is besmet, besluit minister Schouten op 19 mei 2020 een infectie met SARS-CoV-2 bij nertsen aan te wijzen als besmettelijke dierziekte. Daarnaast was een van de conclusies van het onderzoek dat subklinisch besmette bedrijven ongemerkt kunnen verlopen, hetgeen risico's zou kunnen vormen voor de volksgezondheid. Vanaf 20 mei gelden daarom aanvullende maatregelen: verplichte eenmalige serologische screening van alle nertsenbedrijven in Nederland, zeer intensief onderzoek naar het verloop van de infecties op de bedrijven, een bezoekersverbod in de stal en extra hygiënemaatregelen voor bezoekers. Minister Schouten informeert, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over de inwerkingtreding van de zoönosestructuur.

[Ga naar hoofdstuk 2 >>](#)

4. Besluit ruimen besmette bedrijven

Op 3 juni 2020 wordt op basis van het Outbreak Managementteam Zoönosen (OMT-Z) advies en het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Zoönosen (BAO-Z) advies besloten om besmette bedrijven te ruimen en op korte termijn aanvullende (hygiëne)maatregelen te treffen op niet-besmette bedrijven. Op 6 juni start de NVWA met het ruimen van besmette bedrijven.

[Ga naar hoofdstuk 3 >>](#)

5. Besluit versnelde beëindiging van de pelsdierhouderij

Op 28 augustus 2020 besluit het kabinet, op basis van het OMT-Z advies en het BAO-Z advies tot een versnelde beëindiging van de pelsdierhouderij. Streven is dat de wet die hiervoor zal worden voorbereid, in ieder geval voor het nieuwe fokseizoen (dat normaliter in maart begint) in werking kan treden. De pelsdierhouders mogen de huidige productiecycli, die omstreeks 1 december 2020 eindigt, afmaken.

[Ga naar hoofdstuk 5 >>](#)

6. Wet verbod pelsdierhouderij aangenomen

Op 14 december 2020 wordt het wetsvoorstel door de Eerste Kamer aangenomen. Per 8 januari 2021 is het houden van pelsdieren in Nederland verboden.

[Ga naar hoofdstuk 8 >>](#)

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Samenvatting feitenconstructie

Nadat in verschillende nertsenbedrijven in Nederland SARS-CoV-2 besmettingen zijn vastgesteld en half mei ook bekend wordt dat het is aannemelijk dat een met SARS-CoV-2 besmette medewerker van één van de besmette nertsenbedrijven door de nertsen is besmet, wordt de zoönosestructuur¹ al snel opgeschaald.² Het ministerie van VWS en het ministerie van LNV kunnen hierdoor een aparte crisisaanpak inrichten voor het thema nertsen, waarbij het ministerie van VWS de regie voert. De uitbraken waren met name in Zuidoost Brabant en Noord-Limburg. Naar aanleiding van het eerste OMT-Z advies wordt besloten om alle besmette bedrijven te ruimen. De uitbraken stopten echter niet. Het blijft onbekend waar de besmettingen vandaan komen. Half juli wordt besloten om de reeds bestaande maatregelen verder aan te scherpen ten aanzien van personen die contact hebben met nertsen, door middel van uitvoerige en zorgvuldige triage van medewerkers, nauwgezet testen bij alle medewerkers met klachten en eventueel testen bij medewerkers zonder klachten, vaste teams op bedrijven en goede registratie van de personen die beroepsmatig met de nertsen in aanraking komen, geen uitwisseling van medewerkers tussen bedrijven, en aandacht voor compliance van de ingestelde maatregelen. Indien na half augustus nog steeds nieuwe besmettingen op nertsenbedrijven worden vastgesteld, zal dit naar mening van het OMT-Z te wijten zijn aan het in de praktijk niet goed uitvoerbaar zijn van de maatregelen om besmetting te voorkomen. Het advies in dit geval is om, bij een gelijk gebleven epidemiologische humane situatie, preventief te ruimen om te voorkomen dat de nertsenhouderij als virusreservoir gaat functioneren. Omdat na half augustus de uitbraken niet stoppen, wordt naar aanleiding van het OMT-Z advies besloten om een verplichte stopregeling in te stellen voor de nertsenhouderij in Nederland, na de pelsperiode in november 2020.

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

- 1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht**
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht *(februari – half mei 2020)*

Februari

26

Op 26 februari wordt in Hongkong een hond positief gediagnosticeerd voor het SARS-CoV-2 virus met RT-PCR.³ Het lijkt de eerste mens-op-dierbesmetting schrijft de NOS, maar wetenschappers benadrukken dat het nog veel te vroeg is voor harde conclusies. *“De hond in Hongkong is tweemaal getest op het virus, omdat zijn baasje een coronapatiënt is. Uit beide testen bleek dat er lage concentraties van het nieuwe virus zaten in de neus en bek van de viervoeter.”*⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. **Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht**
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Maart 18

Op 18 maart wordt een tweede hond, ook in Hongkong, positief bevonden. Op die dag wordt eveneens 's avonds het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) door de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit van Luik op de hoogte gebracht dat viraal RNA van het SARS-CoV-2 virus werd vastgesteld in de feces en het braaksel van een kat met spijsverterings- en ademhalingsymptomen. De kat was eigendom van een persoon besmet met SARS-CoV-2.⁵

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. **Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht**
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

April 06

Op 6 april meldt de New York Times dat een tijger in de Bronx Zoo is geïnfecteerd met COVID-19. Vermoedelijk is het dier besmet door een zieke medewerker. Enkele andere tijgers en leeuwen hebben soortgelijke symptomen.⁶

07

Op 7 april komt de deskundigengroep dierziekten bijeen. Deze deskundigengroep bestaat uit (veterinaire) wetenschappers en andere experts die de minister van LNV adviseert over vraagstukken over dierziekten. De deskundigen concludeerden op 7 april 2020 op basis van het huidige wetenschappelijk inzicht (incl. de Chinese studie) dat er (nog) geen bewijs is dat katten SARS-CoV-2 efficiënt aan elkaar kunnen overdragen. Ook hebben de deskundigen geen bewijs dat katten relevant zijn in de verspreiding van SARS-CoV-2.⁷

09

Op 9 april wordt een Deskundigenberaad Zoönosen (DB-Z) bijeengeroepen. Deze groep bestaat uit wetenschappers en experts op het gebied van humane infectieziekten, aangevuld met veterinaire experts. Het beraad concludeert dat de impact van SARS-CoV-2-positieve katten op de humane gezondheid verwaarloosbaar klein is in deze fase van de COVID-19 epidemie, waarbij effectieve mens-op-mens-transmissie de stuwende kracht is. Men komt tot deze conclusie op basis van de mondiaal zeer lage incidentie van gemelde SARS-CoV-2-positieve dieren. Met de kennis op dat moment wordt het risico voor mensen op besmetting met SARS-CoV-2 via dieren (en dan met name via katten) verwaarloosbaar geacht. Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig, zoals een meldplicht voor SARS-CoV-2 bij dieren, omdat de epidemie op dit moment gedreven wordt door mens-op-mens-transmissie. Net als bij de deskundigengroep dierziekten werd aangegeven dat, aangezien fretten gevoelig lijken voor infectie, en nertsen nauw verwant zijn aan fretten, het mogelijk is dat ook nertsen geïnfecteerd kunnen raken met SARS-CoV-2.⁸

17

Op 17 april ontvangt de Directeur-Generaal Volksgezondheid (DGV) van VWS het advies vanuit het RIVM naar aanleiding van het Deskundigenberaad Zoönosen (DB-Z). Het DB-Z meldt dat uit experimenteel onderzoek blijkt dat fretten gevoelig zijn voor SARS-CoV-2-infectie. Gezien de nauwe verwantschap tussen fretten en nertsen, is het mogelijk dat ook nertsen geïnfecteerd kunnen raken met SARS-CoV-2. Op dit moment zijn er geen meldingen van [deze] dierziekte in deze sector bekend (bij de NVWA). Het algemene advies dat mensen met klachten passend bij COVID-19 thuisblijven en niet werken, geldt ook voor medewerkers van nertsenfokkerijen. Dit geldt ook als het om milde klachten gaat. Er wordt onderzoek gedaan naar welke dieren gevoelig zijn voor besmetting met het nieuwe coronavirus (PIENTER, FFx), mede ook ten behoeve van testmodellen voor het te ontwikkelen vaccin. Op dit moment wordt de epidemie gedreven door mens-mens-transmissie en draagt een meldplicht voor SARS-CoV-2 bij dieren niet bij aan de bestrijding van COVID-19 bij de mens.⁹

22

Op 22 april informeert minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over COVID-19 en een mogelijke relatie met dieren. De minister informeert de Kamer in haar brief over de conclusies van de deskundigengroep dierziekten (zie 7 april) en het DB-Z (zie 9 april). Gezien de conclusies van beide expertgroepen is er geen reden het bestaande advies over COVID-19 en de omgang met dieren te wijzigen. Dit advies blijft: patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 vermijden uit voorzorg contact met hun dieren en zieke dieren van patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 blijven zo veel mogelijk binnen. De minister beraadt zich op een onderzoek naar het voorkomen van SARS-CoV-2-infecties bij nertsen, gezien de mogelijke gevoeligheid van deze dieren voor infectie.¹⁰

23

Op 23 april meldt de Gezondheidsdienst voor dieren (GD) bij de NVWA dat bij drie nertsen afkomstig van een nertsenbedrijf in Milheeze gemeente Gemert-Bakel, Noord-Brabant) SARS-CoV-2 is aangetoond. Dit zijn de eerste besmettingen die bij nertsen in Nederland worden vastgesteld. De nertsen hadden maag- en ademhalingsproblemen en waren daarom voor sectie aangeboden. De NVWA heeft de GD verzocht het bewuste materiaal naar Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) in Lelystad te sturen.¹¹

24

Op 24 april wordt door WBVR de besmetting met SARS-CoV-2 bevestigd.¹² Op deze dag komt het Departementaal Beleidsteam (DBT) bijeen onder voorzitterschap van de Directeur-Generaal Agro van LNV, vanwege de besmetting binnen de nertsenboerderij in Milheeze. Een vertegenwoordiger vanuit VWS neemt deel aan dit overleggenium om de volksgezondheidsaspecten te behartigen en om te zorgen dat de GGD en het RIVM zijn aangehaakt op het onderwerp. De NVWA meldt dat eigenaresse en een ander gezinslid waarschijnlijk besmet zijn geweest met COVID-19. Dit is gediagnosticeerd door de huisarts en niet bevestigd door de eigenaresse zelf. De gezinsleden zijn niet officieel getest. De *Chief Veterinary Officer* (CVO) vult aan dat het bedrijf al langer kampt met ziekten onder nertsen, zoals diarree – dit was de aanleiding voor het testen. Het is nog onbekend hoe de besmetting is ontstaan. Daar wordt momenteel aanvullend onderzoek naar gedaan. Tevens licht de CVO toe dat COVID-19 tot nu toe als humane ziekte wordt beschouwd: nergens in de wereld is bekend dat dieren mensen besmetten. Onderzoek zal echter meer duidelijkheid geven.¹³

25

Op 25 april wordt in het DBT besproken dat de besmetting van nertsen een geval lijkt te zijn van infectie van mens op dier.¹⁴ Later die dag komt het DBT opnieuw bijeen, waarin de CVO meldt dat er vanmiddag een nieuwe melding is binnengekomen van een positieve besmetting met SARS-CoV-2 op een nertsenboerderij in Beek en Donk. Het is waarschijnlijk dat de infectie is overgedragen van mens op dier.¹⁵

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. **Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht**
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

April 26

Op 26 april informeert minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over de bevinding van infecties met SARS-CoV-2 bij enkele nertsen op een bedrijf in Milheeze. Inmiddels is bekend dat op een tweede nertsenbedrijf in Beek en Donk (gemeente Laarbeek, Noord-Brabant) een besmetting met COVID-19 is vastgesteld. De besmetting bij de nertsen lijkt een geval te zijn van een infectie van mens op dier. Op dit moment is er geen reden om aan te nemen dat het virus zich op dit nertsenbedrijf op andere wijze verspreidt dan het tussen mensen doet, namelijk via druppels en eventueel door handelingen-geïnduceerde aerosolen over korte afstand. Het RIVM stelt dat de besmette bedrijven op dit moment geen extra risico opleveren voor de volksgezondheid. Er wordt op verschillende manieren onderzoek gedaan binnen het bedrijf om informatie te vergaren over de verspreiding van het virus. Verder stelt de minister een meldplicht in voor nertsenhouders en dierenartsen om verschijnselen van besmetting met SARS-CoV-2 op nertsenbedrijven te melden bij de NVWA. Het RIVM adviseert uit voorzorg om in een straal van circa 400 meter rond het besmette nertsenbedrijf niet te fietsen of te wandelen totdat resultaten van het onderzoek op de lucht- en stofmonsters bekend zijn.¹⁶ Bij de brief is het advies vanuit het RIVM en de GGD GHOR gevoegd voor de persoonlijke bescherming van de medewerkers van besmette nertsenbedrijven.¹⁷

28

Op 28 april worden er Kamervragen gesteld aan minister Schouten door de leden Ouwehand (PvdD), Bromet (GroenLinks) en Futselaar (SP) over de gevaren van de coronabesmettingen bij nertsenfokkerijen. Onder andere wordt gevraagd hoe het advies voor persoonlijke bescherming op nertsenfarms kan worden uitgelegd in het licht van het tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM). Verder wordt geïnformeerd naar de waarschuwing die wetenschappers doen dat bepaalde diersoorten een nieuw reservoir kunnen vormen voor het coronavirus, waardoor het virus op een later moment voor een nieuwe besmettingsgolf kan zorgen.¹⁸⁻¹⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. **Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht**
2. Aanvullende maatregelen nertsbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Mei 08

Op 8 mei informeert minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over het feit dat op 7 mei bij twee andere nertsbedrijven het virus is vastgesteld en over de eerste resultaten van het onderzoek op de eerste twee besmette nertsbedrijven. Allereerst merkt de minister in haar brief op *“dat SARS-CoV-2 van mens tot mens verspreidt. Er zijn nu geen aanwijzingen dat dieren een rol spelen in de verspreiding van het virus bij mensen. Er zijn wel meldingen van infecties bij dieren, die naar alle waarschijnlijkheid het resultaat zijn van transmissie van mens op dier. Het bestaande advies over COVID-19 en de omgang met dieren blijft ongewijzigd. We zijn diverse onderzoeken bij dieren gestart, omdat het van belang is meer inzicht te krijgen in het virus bij dieren en in de verspreiding ervan, voor zowel veterinaire als humane epidemiologische kennis.”*

Op de twee besmette bedrijven is onderzoek gedaan naar de infectie bij nertsen. De verschillen tussen de virussen op de twee bedrijven tonen aan dat de bedrijven elkaar niet onderling hebben besmet en dat de infectie bij de nertsen een verschillende besmettingsbron hebben gehad. Het lijkt onwaarschijnlijk dat alleen mens op nerts transmissie heeft plaatsgevonden op deze bedrijven. De karakteristieken van het virus wijzen op transmissie tussen nertsen onderling. Uit wat nu bekend is over de genetische eigenschappen van virusisolaten van COVID-19 patiënten in Nederland zijn er geen virussen bij mensen die ontstaan kunnen zijn uit de virussen die bij de nertsen op deze bedrijven zijn gevonden. Op beide bedrijven is virus aangetoond in de inhaleerbare stoffractie in de stal. Alhoewel onbekend is of dit virus nog infectieus (besmettelijk) is, wijst de bevinding op blootstelling van personen in de stal aan virus. Het is volgens de onderzoekers belangrijk voorzorgsmaatregelen conform het GGD advies op te volgen. In aanvulling op het hiervoor genoemde onderzoek worden ook andere nertsbedrijven in het gebied verder onderzocht. Het gaat daarbij om een screening van de bedrijven door middel van bloedonderzoek om te kijken of dieren op deze bedrijven mogelijk ook besmet zijn geraakt. Op advies van het RIVM hebben de burgemeesters van de twee gemeentes waar de besmette bedrijven liggen uit voorzorg besloten om de weg in een straal van 400 meter rondom de bedrijven af te sluiten voor voetgangers en (brom-) fietsers. Het RIVM komt volgende week met een nieuwe risicobeoordeling, als er gegevens van meer lucht- en stofmonsters bekend zijn.²⁰

14

Op 14 mei komt het DBT bijeen. Onder andere wordt daar gesproken over de screening van konijnenbedrijven. Eerder is gemeld dat in experimenteel onderzoek is vastgesteld dat konijnen besmet kunnen worden. Op dit moment zijn daar geen gevallen van bekend. Besloten wordt om nu geen meldplicht in te stellen, maar een meldplicht voor COVID-19 achtige verschijnselen te overwegen als een besmet konijnenbedrijf wordt gevonden.²¹

15

Op 15 mei informeert minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over de stand van zaken wat betreft SARS-CoV-2 en (landbouw)huisdieren. Op basis van de risicobeoordeling van het RIVM van 14 mei is besloten het eerdere advies om uit voorzorg niet te wandelen of te fietsen in een 400 meter zone rondom een besmet nertsbedrijf te laten te vervallen. Er is geen virus aangetoond in luchtmonsters buiten de stallen. Alhoewel onbekend is of het virus in de stoffracties in de stallen uit de eerste monsternamen nog infectieus (besmettelijk) is, wijzen de positieve uitslagen er op dat personen in de stal aan virus blootgesteld worden. Het blijft volgens de onderzoekers en het RIVM daarom belangrijk dat medewerkers, die in stallen van besmette nertsbedrijven werken, de voorzorgsmaatregelen conform het GGD-advies op blijven volgen. Het onderzoek bij en rond de twee besmette nertsbedrijven wordt de komende weken voortgezet. Er is op dit moment geen reden het bestaande advies over COVID-19 en de omgang met huisdieren²² te wijzigen. Het is belangrijk dat eigenaren van huisdieren dit advies opvolgen: patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 vermijden uit voorzorg contact met hun dieren en zieke dieren van patiënten met (klachten passend bij) COVID-19 blijven zo veel mogelijk binnen.²³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
- 2. Aanvullende maatregelen nertsensbedrijven en veterinaire maatregelen**
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsens, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsensbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

2. Aanvullende maatregelen nertsensbedrijven en veterinaire maatregelen *(half mei – begin juni 2020)*

Mei 18

Op 18 mei vindt een crisisonderzoek plaats bij het ministerie van LNV vanwege een aannemelijke COVID-19-besmetting van dier op mens. Het overleg wordt voorgezeten door de minister van LNV en bijgewoond door onder andere [functionaris LNV] en [ambtelijk VWS]. De CVO licht toe dat het AO-Z (dat op 15 mei bijeenkwam) het aannemelijk acht dat overdracht heeft plaatsgevonden van nerts naar mens bij een van de bedrijven. Nader onderzoek wordt verricht naar het humane virus in het postcodegebied. Het is op dit moment niet met zekerheid te zeggen dat de besmetting van nerts naar mens is overgegaan, maar het is wel aannemelijk. Later die dag wordt door [functionaris LNV] het advies van het AO-Z toegelicht in een informatief DBT:

- Er zijn twee nieuwe locaties met COVID-19 aangetoond. Nertsens kunnen COVID-19 ook subklinisch doormaken. De huidige meldingsplicht geldt voor bedrijven waar kliniek is. Het aanvullend onderzoek moet inzicht geven in hoeverre er andere bedrijven besmet zijn.
- Bij een met SARS-CoV-2 besmette medewerker van een van de bedrijven is het aannemelijk dat deze door de nertsens is besmet. Deze overdracht zou dan hebben plaatsgevonden door blootstelling tijdens verblijf in de stallen, en betekent niet dat het risico op blootstelling voor omwonenden daarmee veranderd is. Eventuele uitgebreidere transmissie tussen mensen en nertsens wordt mbt sequentieanalyses van besmette humane gevallen in beeld gebracht.
- Het AO-Z adviseert uitgebreider te screenen (buiten de 10 km zone), en om over meer mogelijkheden te beschikken bedrijven te screenen, ook degene die niet vrijwillig meewerken.
- Het is van belang om de uitscheiding in stallen en faeces te vervolgen, ook in bedrijven die subklinisch zijn, om het humaan risico op blootstelling te kunnen inschatten.
- Het is van belang de dynamiek van COVID-19 op nertsensbedrijven te volgen om te beoordelen of nertsens niet een nieuw, cq blijvend reservoir vormen welke bijdraagt aan circulatie onder mensen.
- Het is belangrijk om de rol van katten bij potentiële transmissie tussen bedrijven verder te onderzoeken.
- Aangezien aanvullende onderzoeksresultaten met betrekking tot besmettelijkheid van faeces en screening van andere bedrijven op korte termijn verwacht worden acht het AO-Z aanvullende maatregelen op andere nertsensbedrijven op dit moment niet nodig.²⁴

19

Op 19 mei komt het DBT de volgende maatregelen overeen, die ter advies zullen worden voorgelegd aan minister Schouten en minister De Jonge:

1. Verplichte screening van alle nertsensbedrijven in Nederland.
2. De bestaande regels voor de besmette bedrijven worden uitgebreid met een bezoekersverbod.
3. Uitbreiden van meldingsplicht nertsens bij ziekteverschijnselen.
4. Aanscherping advies besmette nertsensbedrijven om ervoor te zorgen dat katten de bedrijven niet kunnen binnenkomen of verlaten.
5. Besluitvormingsstructuur voor zoönose in werking stellen.²⁵

Later die dag informeert minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de Tweede Kamer over de laatste stand van zaken in het lopende onderzoek op de drie besmette nertsensbedrijven. Het RIVM heeft samen met veterinaire deskundigen en de betrokken onderzoekers de laatste resultaten van dit onderzoek besproken en beoordeeld. Zij kwamen tot de volgende conclusies: 1) het is aannemelijk dat een met SARS-CoV-2 besmette medewerker van één van de besmette nertsensbedrijven door de nertsens is besmet (deze medewerker is inmiddels hersteld); 2) nertsens kunnen COVID-19 ook subklinisch (zonder ziekteverschijnselen) doormaken en 3) het is belangrijk de rol van katten bij potentiële virusoverdracht tussen bedrijven verder te onderzoeken. Naar aanleiding hiervan heeft minister Schouten besloten een infectie met SARS-CoV-2 bij nertsens op nertsensbedrijven aan te wijzen als besmettelijke dierziekte. Deze aanwijzing maakt het mogelijk om verdergaande maatregelen te nemen voor nertsensbedrijven. Gelet op de hiervoor genoemde tweede conclusie, zouden subklinisch besmette bedrijven onder de radar kunnen blijven, hetgeen potentiële risico's zou kunnen vormen voor de volksgezondheid. Daarom gelden vanaf 20 mei de volgende aanvullende maatregelen:

1. De screening van nertsensbedrijven (op antistoffen bij de nertsens) wordt uitgebreid naar alle nertsensbedrijven in Nederland en wordt verplicht;
2. Het verloop van de infecties op de nertsensbedrijven wordt door verschillende onderzoeksgroepen zeer intensief gevolgd om na te gaan of deze infecties uitdoven of dat deze op de bedrijven blijven sluimeren;
3. De bestaande regels voor de besmette bedrijven worden uitgebreid met een bezoekersverbod in de stal en regels over welke hygiënemaatregelen bezoekers in acht moeten nemen.

Minister Schouten informeert de Tweede Kamer tevens over de inwerkingtreding van de zoönosestructuur. Hierbij coördineert VWS in nauwe samenwerking met het ministerie van LNV, het RIVM, lokale bestuurders en GGD'en de beleids- en besluitvorming. De zoönosenstructuur adviseert de ministers van VWS en LNV. De beide ministers besluiten in goed onderling overleg en behouden daarbij hun eigen beleidsverantwoordelijkheid, waarbij in alle gevallen de volksgezondheid voorop staat.²⁶

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. **Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen**
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Mei 26

Op 26 mei komt het Gemeenschappelijk Beleidsteam (GBT) voor SARS-CoV-2 infecties bij dieren bijeen. Het overleg wordt voorgezeten door [ambtelijk VWS] en wordt bijgewoond door [functionaris LNV] en andere vertegenwoordigers van beide ministeries. Daar worden de landelijke maatregelen toegelicht door vertegenwoordigers vanuit het ministerie van LNV. De maatregelen gelden nu al bij besmette bedrijven, maar LNV pleit ervoor maatregelen bij alle nertsenbedrijven op te leggen. Het GBT gaat hiermee akkoord. Verder besluit het GBT een dringend advies af te geven aan nertsenhouders om zich bij klachten direct te laten testen.^{27 28}

28

Op 28 mei informeren minister De Jonge en minister Schouten de Tweede Kamer over de aanvullende maatregelen die gaan gelden voor nertsenbedrijven om een eventuele verspreiding van SARS-CoV-2 te voorkomen. Deze maatregelen betreffen alle nertsenbedrijven in Nederland en niet alleen de bedrijven waar een besmetting is gevonden. Daarnaast wordt een dringend advies gegeven aan verzorgers van nertsen met COVID-19-achtige klachten om zich te laten testen. Naast de reeds geldende maatregelen voor besmette nertsenbedrijven, zullen uit voorzorg vanaf vandaag ook veterinaire maatregelen gaan gelden, te weten:

- een vervoersverbod voor nertsen en mest van nertsen;
- een hygiëneprotocol voor bezoekers en vervoermiddelen;
- een bezoekersverbod voor de stal (beperking van personen, die de gebouwen met de nertsen mogen betreden);
- de verplichting dat nertsenhouders er zoveel mogelijk voor moeten zorgen dat andere dieren (honden, katten en fretten) het bedrijf niet verlaten en niet kunnen binnenkomen.

In de brief wordt tevens gereageerd op de aangenomen gewijzigde motie-Ouwehand c.s. die de regering verzoekt het Ministerie van VWS alsnog doorzettingsmacht te geven bij de preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid. De motie is ontraden, maar de ministers onderschrijven onverwijld dat volksgezondheid leidend is. Het voortouw in deze structuur ligt bij de Minister van VWS. De bewindspersonen van VWS en LNV nemen gezamenlijk de besluiten, waarbij het volksgezondheidsbelang leidend is.^{29 30}

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. **Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen**
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juni

01

Op 1 juni wordt een brief naar de Tweede Kamer gestuurd waarin een update wordt gegeven over de stand van zaken bij besmettingen op nertsenbedrijven. Minister Schouten heeft SARS-CoV-2 op 19 mei aangewezen als besmettelijke dierziekte en aangekondigd dat alle nertsenbedrijven verplicht onderzocht moeten worden op SARS-CoV-2. Uit het early warning (EW) onderzoek zijn inmiddels de eerste resultaten bekend, en zijn bij dieren van drie bedrijven het virus aangetroffen (van tot nu toe circa 50 onderzochte bedrijven). In de brief schrijven de ministers van VWS en LNV te begrijpen dat er in de gemeenten met besmette bedrijven zorgen bestaan over de risico's voor de volksgezondheid. Het RIVM beoordeelt het risico voor omwonenden als verwaarloosbaar en geeft aan dat goed gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen in de stal van een besmet bedrijf infectie bij medewerkers kan voorkomen. Wat betreft het vervolgproces wordt aangegeven dat de Deskundigengroep Dierziekten eind vorige week op basis van uitslagen van veterinair epidemiologisch onderzoek op de eerste besmettingslocaties een inschatting heeft gemaakt over de mogelijkheid dat het virus blijft circuleren en zo een blijvende bron zou kunnen worden voor her-infectie van mens en dier. Op basis van deze inschattingen zal het OMT-Z een advies uitbrengen over maatregelen die nodig zijn om eventuele risico's af te wenden. De ministers schrijven de Tweede Kamer hierover op 4 juni te zullen informeren.³¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsbedrijven en veterinaire maatregelen
- 3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen**
4. Uitbraken in nertsbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen *(begin juni 2020)*

Juni

02

Op 2 juni komt het GBT bijeen waarbij de focus ligt op het traject in aanloop naar het versturen van de Kamerbrief morgen.³²

03

Op 3 juni ontvangen VWS en LNV het advies van het OMT-Z dat die dag was belegd over de transmissie van SARS-CoV-2 van nertsen en de potentiële gevolgen voor de volksgezondheid. Het OMT-Z stelt een aantal maatregelen voor besmette en niet-besmette bedrijven voor, die afzonderlijk of in combinatie toegepast kunnen worden. Voor besmette bedrijven zijn dat: 1) zeer strikte isolatie van de besmette bedrijven (met de ingestelde maatregelen) en longitudinaal volgen van de infectie op de bedrijven; of 2) doding en ruiming van de nertsen van de besmette bedrijven. Voor niet-besmette bedrijven adviseert het OMT-Z een combinatie van een deel van deze maatregelen en intensieve monitoring. Het OMT-Z heeft besproken dat de maatregelen voor deze bedrijven kunnen variëren van goede preventie van virusintroductie gecombineerd met goede hygiëeadvies en intensieve monitoring (EWS en serologische surveillance) tot preventief ruimen. Het OMT-Z realiseert zich dat de uitvoerbaarheid van strikte hygiënerichtlijnen in een boerderij-setting lastig is en afhankelijk van adequaat handelen van de eigenaren/werkgevers op/van de nertsbedrijven. Het OMT-Z kan zich daarom voorstellen dat een vroegtijdige stopregeling voor niet-besmette nertsbedrijven een reële optie is. Met betrekking tot het preventief ruimen van niet-besmette bedrijven waren de meningen in het OMT-Z verdeeld.³³

Ook op deze dag komt opnieuw het GBT voor COVID-19 bij dieren bijeen, waarbij de focus ligt op het BAO-Z advies dat vandaag wordt gegeven. Het GBT besluit dat het ruimen van besmette bedrijven kan op basis van volksgezondheid en diergezondheid. LNV moet hiervoor nog de juridische grondslag voor volksgezondheid toevoegen. Voor niet-besmette bedrijven kan de stoppersregeling aangeboden worden (per 2024 moeten zij al stoppen, er zijn wel risico's maar besmettingen zijn niet aangetoond). Omdat het tijd kost om deze regeling te effectueren, dient de sector wel protocollen te maken t.a.v. hygiëne. Wanneer hier niet aan wordt voldaan moet er gehandhaafd worden.³⁴

Later die dag komt het BAO-Z bijeen. De taak van het BAO-Z is om in het geval van een (mogelijke) uitbraak van een zoönose die een bedreiging voor de volksgezondheid vormt de (door het OMT-Z geadviseerde) maatregelen te beoordelen op bestuurlijke haalbaarheid en wenselijkheid en de hierover de ministers van VWS en LNV³⁵ te adviseren.

De standaard samenstelling van het BAO-Z is als volgt:

- Voorzitter: DGV
- Plv. voorzitter: directeur Publieke Gezondheid (PG)
- Secretariaat: directie PG
- Deelnemers:
  - Directeur-generaal Agro
  - CVO
  - Directeur Centrum Infectieziektebestrijding (tevens voorzitter OMT-Z)
  - GGD GHOR Nederland
  - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
  - Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
  - Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
  - Burgemeester(s)
  - Veiligheidsberaad/regio
- Adviseurs*: Sectororganisaties, bedrijfsleven, Landelijke Tuinbouw Organisatie (LTO), Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), Staatsbosbeheer, etc.

* Adviseurs worden uitgenodigd aan het begin van de vergadering van het BAO-Z. Het uitnodigingsbeleid is gerelateerd aan de zoönose waar het om gaat. Deze adviseurs worden niet betrokken bij de besluitvorming t.a.v. het advies aan de bewindspersonen.³⁶

Het eerste gedeelte van het overleg ook wordt bijgewoond door onder andere vertegenwoordigers van nertsenfokkers, dierenartsen etc. In het overleg wordt besproken wat het betekent voor de volksgezondheid als SARS-CoV-2 op nertsbedrijven niet snel uitdooft of langdurig op deze bedrijven blijft circuleren. Nertsen kunnen vanuit het personeel besmet worden, waardoor de besmetting op het bedrijf kan gaan circuleren en nertsen kunnen mensen dan weer besmetten. Ook de piekmomenten met veel personeel (met name arbeidsmigranten) vormen een extra risico. Bovendien kan het wel tot eind van het jaar duren voordat het virus op het bedrijf uitgedoofd is. Dan kan de overstap van nerts naar mens grote gevolgen hebben. Besmetting van mens naar nerts en vice versa is met persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) te voorkomen, maar dat is niet makkelijk. Het vergt goede protocollen die dan ook goed nageleefd moeten worden. Het advies is daarom om besmette bedrijven te ruimen. Het OMT-Z is verdeeld over een advies om niet-besmette bedrijven te ruimen of om daar op screening, EW en het dragen van PBM door medewerkers te vertrouwen. De vertegenwoordigers van de sector geven aan begrip te hebben voor vergaande maatregelen op besmette bedrijven. Zij benadrukken het belang van zorgvuldig omgaan met de belangen van deze sector en de communicatie. Het BAO-Z onderschrijft het advies van het OMT-Z om besmette bedrijven te ruimen.³⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. **Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen**
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juni

03

Ook is het van mening dat het goed zou zijn als er, uit voorzorg, een regeling wordt getroffen voor de niet besmette bedrijven, in de context van een sector die in 2024 in Nederland ophoudt te bestaan. Dit in verband met de onrust in Brabant, het feit dat veel bedrijven heel dicht bij elkaar liggen en de inschatting dat het moeilijk is om een protocol op te stellen dat voldoende waarborgen biedt tegen besmet raken en voldoende goed nageleefd kan worden. Een deel van het BAO-Z adviseert om deze bedrijven in aanvulling op de besmette bedrijven preventief te ruimen.³⁸

Minister De Jonge en minister Schouten sturen daarnaast op 3 juni een brief naar de Tweede Kamer over aanvullende maatregelen voor nertsenbedrijven. In deze brief worden de conclusies en adviezen van het OMT-Z en BAO-Z toegelicht. Op basis van de adviezen wordt geconcludeerd dat het ruimen van besmette bedrijven een belangrijke maatregel is in het belang van zowel volksgezondheid als de diergezondheid. Ook worden op korte termijn aanvullende maatregelen getroffen op niet besmette bedrijven (aanscherping hygiëneprotocol, waaronder het testen van medewerkers en eventueel een eenmalige stoppersregeling). De ministers merken hierbij op dat de minister van LNV op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren alleen kan besluiten tot het doden van zieke en verdachte dieren. Er is daarmee juridisch op dit moment geen grond voor het verplicht ruimen van dieren op bedrijven die in de wekelijkse early warning negatief testen en dus geen besmetting is aangetoond. Er zijn op dit moment zeven bedrijven waar besmettingen zijn geconstateerd (met in totaal negen locaties). Tevens wordt ingegaan op de actuele stand van zaken rond de verdenkingen en besmettingen en de resultaten van de EW en screening van nertsenbedrijven.

04

Op 4 juni beantwoorden minister De Jonge en minister Schouten de vragen die op 28 april zijn gesteld door de leden Ouwehand (PvdD), Bromet (GL) en Futselaar (SP) over de gevaren van de coronabesmettingen bij nertsenfokkerijen. De ministers gaan onder andere in op de vraag over het tekort aan PBM's in relatie tot het advies voor persoonlijke bescherming op nertsenfarms. De nertsenfokkerij kan via de markt aan PBM's komen. Vanwege de mogelijke besmettingsrisico's, is het Landelijk Operationeel Team Corona (LOT-C) gevraagd om de specifieke nertsenhouders waarbij SARS-CoV-2 is vastgesteld, te helpen met het vinden van een aanbieder van PBM's. Omdat de keten rondom deze nertsenbedrijven is stilgelegd, en transport van de nertsen en mest niet plaats vindt, zijn de aantallen PBM's die de fokkerij nodig heeft zeer beperkt in aantal. Inmiddels is op 3 juni besloten om nertsen op besmette nertsenbedrijven te ruimen. Op besmette bedrijven blijft het advies aan medewerkers om in de stallen persoonlijke beschermingsmiddelen te gebruiken conform het advies van RIVM en GGD totdat de dieren zijn geruimd en de NVWA heeft aangegeven dat het risico op besmetting niet langer aanwezig is. Op deze wijze kunnen medewerkers voldoende beschermd hun werk op deze bedrijven blijven uitvoeren. Verder gaan de ministers in op het gevaar van reservoirvorming. Op dit moment zijn geen aanwijzingen dat dieren een rol spelen in de verdere verspreiding van SARS-CoV-2 tussen mensen, maar diverse recente onderzoeken hebben laten zien dat dieren wel met het virus kunnen worden besmet. Inmiddels is ook bekend geworden dat het aannemelijk is dat medewerkers van twee besmette bedrijven zijn geïnfecteerd door een nerts. Met het oog op de bescherming van de volksgezondheid is het van belang om meer inzicht te krijgen in infecties bij dieren om te bepalen of dieren een reservoir zouden kunnen zijn van SARS-CoV-2, wat van belang is als SARS-CoV-2 bij mensen niet meer circuleert. Er wordt uit voorzorg onderzoek verricht naar de mogelijke rol van dieren in relatie tot de volksgezondheid.³⁹

06

Op 6 juni start de NVWA met het ruimen van besmette bedrijven.⁴⁰

09

Op 9 juni wordt in het GBT besproken dat er twee nieuwe besmette locaties zijn bijgekomen, waarmee het totaal aantal besmette bedrijven op 12 staat. Er is daarnaast nog sprake van vier verdenkingen, waarvan de uitslagen volgen. In het GBT wordt de 'memo werkwijze nieuwe SARS-CoV-2 besmette nertsenbedrijven'⁴¹ besproken. Na een toelichting van de CVO van LNV gaat het GBT akkoord met de voorgestelde definitie van 'besmet bedrijf'. Het GBT gaat tevens akkoord met de voorgestelde werkwijze wanneer een nieuw besmet nertsenbedrijf wordt gevonden:

- WBVR informeert NVWA en LCI (RIVM);
- RIVM informeert de betreffende GGD;
- NVWA informeert LNV (CVO);
- RIVM informeert VWS via DCC lijn;
- LNV en VWS hebben contact over nieuwe signalen en stemmen tijdpad af voor ruiming en externe communicatie;
- VWS informeert voorzitter veiligheidsregio (bestuurlijk contact);
- LNV informeert burgemeester en nertsen sector (bestuurlijk contact);
- NVWA informeert GGD en LCI (RIVM) bij een ernstige verdenking;
- NVWA informeert regioambassadeur en eigenaar van bedrijf en ruimt het bedrijf volgens de reguliere procedures;
- Iedere afwijking van de normale gang van zaken wordt direct door de NVWA aan LNV gemeld en LNV bespreekt dit met VWS.

Besloten is dat per week bekeken wordt of de situatie vraagt om het bijeenroepen van het GBT, bijvoorbeeld wanneer een besmetting praktisch onverklaarbaar is, of wanneer er een aanzienlijke toename van besmettingen (meer dan 10) te zien is.⁴²

Aan het einde van de middag informeren minister De Jonge en minister Schouten de Tweede Kamer over de stand van zaken COVID-19 en nertsen in een Kamerbrief. In de brief wordt aangegeven dat sinds de eerste meldingen van besmettingen bij nertsenbedrijven drie maatregelen zijn opgesteld om besmettingen bij bedrijven te kunnen opsporen: 1) de meldplicht voor houders, dierenartsen en laboratoria; 2) het verplichte EW onderzoek en 3) het verplichte serologisch screeningsonderzoek op de bedrijven. De ministers schrijven dat er sinds 23 april sprake is van dertien besmette bedrijven (het gaat hierbij om 13 locaties, waarvan meerdere locaties tot één bedrijf kunnen behoren). De bron van de infecties is niet bekend. De nieuwe besmettingen zijn in drie gevallen ontdekt via het EW onderzoek en in één geval op basis van een melding. In verband met een voorlopige voorziening bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, is in tegenstelling tot werd geschreven in de brief van 3 juni, nog niet gestart met de ruiming van besmette bedrijven. De rechter heeft inmiddels uitspraak gedaan, waarbij het verzoek om niet te ruimen is afgewezen. De NVWA is op 6 juni begonnen met de ruimen.⁴³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. **Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen**
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juni

10

Op 10 juni wordt tijdens een Kamerdebat uitgebreid gesproken over nertsen en COVID-19. Tijdens dit debat worden onder andere de volgende moties ingediend en aangenomen door de Tweede Kamer:

- 28286-1107 De Groot (D66), verzoekt de regering de regeling zodanig in te richten dat nertsenhouders worden geactiveerd om snel te stoppen;
- 28286-1109 Ouwehand (PvdD) en Ploumen (PvdA), verzoeken de regering om 1) door een aanwijzing zorg te dragen voor een verbod op het beroepsmatig fokken van dieren die aantoonbaar bevattelijk zijn voor het coronavirus en een reservoir kunnen vormen en 2) om tevens financiële compensatie vorm te geven langs dezelfde lijnen als voor andere sectoren die door deze maatregelen op deze gronden zijn geraakt;
- 28286-1113 Geurts (CDA) en Bromet (GL), verzoeken de regering voor eind juni 2020 te komen met een fatsoenlijke stoppersregeling voor de nertsenhoudery en een voorstel ter financiële dekking;
- 28286-1114 Futselaar (SP), verzoekt de regering zich maximaal in te zetten om te voorkomen dat geruimde bedrijven opnieuw opstarten met het houden van nertsen.⁴⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
- 4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw**
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw *(half juni – half augustus 2020)*

Juni 18

Op 18 juni komt het GBT opnieuw bijeen. De CVO licht de laatste stand van zaken toe: er zijn na het weekend geen nieuwe verdenkingen en geen nieuwe besmettingen. Afgelopen weekend zijn wel twee verdenkingen uit EW onderzoek bevestigd. De bedrijven zijn afgelopen maandag direct geruimd. Uit de serologische screening zijn vier bedrijven met onduidelijke uitslagen nu nog overgebleven. Deze zijn bezocht door NVWA, de testen op aanwezigheid van virus zijn negatief, de testen op aanwezigheid van antilichamen worden opnieuw ingezet. De uitslagen komen volgende week. In Denemarken is er een uitbraak op een klein nertsenbedrijf. Inmiddels is besloten om dit bedrijf te ruimen. Nu dit ook in andere landen speelt kan dit tot een andere discussie binnen de EU leiden; tot nu toe is namelijk gezegd dat dit een typisch Nederlands probleem is. Verder wordt besloten om nu nog geen fokverbod af te kondigen: dit omdat de dieren alleen in het voorjaar jongen krijgen en het nu afkondigen van een verbod dus geen direct effect heeft. Het vroegtijdig afkondigen van een verbod is alleen zinvol als dit gepaard gaat met de totstandkoming van een stoppersregeling. Daarnaast wordt gesproken over het advies om besmette konijnenbedrijven hetzelfde te behandelen als besmette nertsenbedrijven. Er wordt gewerkt aan een beleidslijn, zodat LNV en VWS voorbereid zijn als er besmette konijnenbedrijven worden geconstateerd.⁴⁵

22

Op 22 juni wordt eveneens een update over de stand van zaken van COVID-19 bij nertsenbedrijven naar de Tweede Kamer gestuurd. Minister De Jonge en minister Schouten laten weten dat er afgelopen weekend bij twee nieuwe nertsenbedrijven het virus is vastgesteld. Deze bedrijven kwamen naar voren uit het wettelijk verplichte EW onderzoek. De bedrijven zullen worden geruimd door de NVWA.⁴⁶

Ook op 22 juni communiceert het RIVM naar de GGD'en dat het testbeleid voor medewerkers van besmette bedrijven is gewijzigd. Medewerkers worden niet meer standaard getest, maar alleen als zij symptomen hebben die bij een infectie met COVID-19 passen.⁴⁷

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsensbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsens, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. **Uitbraken in nertsensbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw**
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Juli

01

Op 1 juli wordt een DB-Z belegd over de mogelijke transmissie van SARS-CoV-2 in commerciële konijnenhouderijen. De vraag rijst of er een bijzondere gevoeligheid is voor SARS-CoV-2 die in combinatie met de schaal waarop de konijnen worden, mogelijk zou kunnen leiden tot een risico voor de volksgezondheid als er een reservoir voor SARS-CoV-2 ontstaat op konijnenhouderijen. Er is tot op heden geen relevante kliniek aangetoond bij konijnen die zou kunnen duiden op COVID-19. Hoewel experimenteel is aangetoond dat konijnen besmet kunnen worden met SARS-CoV-2, concludeert het DB-Z dat op dit moment nog niet duidelijk is of er daadwerkelijk besmetting is opgetreden op konijnenhouderijen in Nederland. Ook een positieve uitslag bij een bedrijf is nog geen bewijs van efficiënte, voortgaande verspreiding tussen de dieren, maar kan het effect zijn van spillover vanuit de mens. Het advies is om de uitslagen van vervolgonderzoek af te wachten. Dit proces kan een week tot een maand duren. Afhankelijk van de uitslagen zullen mogelijk vervolgonderzoek of maatregelen nodig zijn.⁴⁸

02

Op 2 juli wordt in het BAO-Z het advies van het DB-Z overgenomen om de uitslagen van vervolgonderzoek naar SARS-CoV-2 bij konijnen af te wachten.⁴⁹

Ook het GBT komt die dag bijeen, waarbij de focus ligt op het nemen van besluiten t.a.v. de notities en de Kamerbrief. Er is bij één nertsensbedrijf een verdenking van SARS-CoV-2. De uitslag van het verdachte nertsensbedrijf wordt rond 18:00 uur verwacht. Het bedrijf ligt in het gebied waar ook andere nertsensbedrijven besmet waren. Er wordt extra onderzoek gedaan naar of de maatregelen wel zijn nageleefd. Vraag daarbij is of de nertsenshouders op de hoogte waren dat zij met COVID-19 besmet waren en of zij de maatregelen op het bedrijf hebben nageleefd. Bij het met opzet betreden van het bedrijf, wanneer met SARS-CoV-2 besmet, wordt de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) niet nageleefd. De burgermeester van de betreffende gemeente waar het bedrijf zich bevindt, is ingelicht over de mogelijke besmetting. Verder gaat het GBT akkoord met het voorstel om nog vijf weken door te gaan met EW onderzoek en screening. Als er tussendoor aanleiding is voor anders handelen dan kan dit gedaan worden. Daarnaast gaat het GBT akkoord met het voorstel voor vrijwillige screening van konijnenbedrijven. Tevens wordt akkoord gegaan met het niet opleggen van een fokverbod bij konijnenbedrijven. Wanneer een bedrijf besmet is worden de deskundigen gevraagd of er sprake is van een efficiënte transmissie in het bedrijf en of er risico's zijn voor de volksgezondheid. Daarnaast zullen er dan ook nog (lucht)monsters worden genomen. Op dit moment is nog geen sprake van besmetting van konijnen naar mensen. Ook heeft het DB-Z nog geen risico's voor de volksgezondheid vastgesteld. Wanneer er een besmet bedrijf is, zal er daarom worden gesproken van een dierziekte.⁵⁰

03

Op 3 juli wordt het 18^e nertsensbedrijf gemeld waar een SARS-CoV-2 besmetting is vastgesteld door minister De Jonge en minister Schouten. Op de zeventien bedrijven waar eerder SARS-CoV-2 is vastgesteld zijn alle dieren geruimd.⁵¹

06

Op 6 juli wordt in Gemert bij het nertsensbedrijf waar eerder een verdenking van SARS-CoV-2 was de besmetting nu officieel vastgesteld. De besmetting is aan het licht gekomen uit het EW onderzoek. Het bedrijf wordt geruimd. In totaal zijn er nu 20 nertsensbedrijven in Nederland besmet verklaard. Op de 18 bedrijven waar eerder SARS-CoV-2 is vastgesteld, zijn alle dieren geruimd. De laatste twee locaties, het 19e en 20ste bedrijf, volgen.⁵²

09

Op 9 juli zijn bij twee nertsensbedrijven besmettingen met SARS-CoV-2 vastgesteld. Het gaat om een bedrijf in Ospel en een bedrijf in Vredepeel. De besmettingen zijn aan het licht gekomen door EW onderzoek. De bedrijven worden zo snel mogelijk geruimd.⁵³

10

Op 10 juli schrijven minister De Jonge en minister Schouten in een brief aan de Tweede Kamer dat de hygiënemaatregelen aangescherpt worden (waaronder het gebruik van niet medische mondkapjes bij het werken in de stallen) om nieuwe besmettingen te voorkomen. Ook wordt het onderzoek naar mogelijke besmettingsbronnen geïntensiveerd. In totaal zijn op 22 nertsensbedrijven in Noord-Brabant en Limburg besmettingen van nertsens met SARS-CoV-2 aangetroffen. Het kabinet blijft de komende weken het monitoringsonderzoek voortzetten om nieuwe besmettingen snel op te sporen.⁵⁴

13

Op 13 juli wordt in Aarle-Rixtel bij een nertsensbedrijf een besmetting met SARS-CoV-2 vastgesteld. De besmettingen zijn aan het licht gekomen door een melding van ziekteverschijnselen bij de nertsens op het bedrijf (meldplicht). De oorzaak van de besmetting is niet duidelijk. Het bedrijf wordt zo snel mogelijk geruimd.⁵⁵

15

Op 15 juli wordt in Ledeacker bij een nertsensbedrijf een besmetting met SARS-CoV-2 vastgesteld. De besmetting is aan het licht gekomen door een melding van ziekteverschijnselen bij de nertsens op het bedrijf (meldplicht). Het bedrijf wordt zo snel mogelijk geruimd.⁵⁶

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. **Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw**
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Juli 16

Op 16 juli wordt in een BAO-Z het OMT-Z advies⁵⁷ toegelicht door de voorzitter en vice-voorzitter van het OMT-Z, met als kernvraag: met welke maatregelen kunnen de risico's voor de volksgezondheid beperkt of voorkomen worden nu er toch weer nertsenbedrijven positief zijn geworden? Het OMT heeft een breed spectrum van maatregelen besproken, dat varieert van de maatregelen die nu al zijn ingezet en deze continueren tot aan het verplicht ruimen van alle bedrijven en na ruiming geen nieuwe bedrijfsvoering opstarten. De voorkeur van het OMT gaat uit naar het volgende. De verwachting is dat door het afgenomen aantal contactmomenten tussen mensen en nertsen na het afronden van het spenen van de dieren in juli, én met aanscherping van de bestaande maatregelen voor personen die contact hebben met dieren en met strikte naleving daarvan moeten er vanaf half augustus geen nieuwe besmettingen meer zijn. Dan zouden de bedrijven door kunnen gaan tot het pelsen in de periode november/december. Het advies is om daarna alle bedrijven te laten stoppen en om dit met nudging mogelijk te maken zodat de situatie zich niet herhaalt in het fokseizoen van maart 2021. Wat een optie is, maar niet de voorkeur heeft van het OMT, is dat bedrijven indien zij geen gebruik willen maken van de regeling doorgaan met strenge protocollering om verdere infecties tegen te gaan.

De bestuurlijke partners onderschrijven, gegeven het feit dat er geen toegenomen volksgezondheidsrisico is, het OMT-Z advies waarin wordt aanbevolen in te zetten op strikte naleving van de strengere hygiënemaatregelen en te streven naar versnelde afbouw van de nertsenhouderij om herhaling van uitbraken onder nertsen in het volgende fokseizoen te voorkomen. Er zijn twee extra aandachtspunten: het testen van medewerkers en er is zorg of de bedrijven zich aan alle hygiënemaatregelen kunnen houden. Wanneer er na half augustus nog besmettingen plaatsvinden moet er opnieuw naar gekeken worden omdat de route van besmetting via medewerkers dan niet meer van toepassing is. Dan dient preventief ruimen overwogen te worden.⁵⁸

17

Bij een nertsenbedrijf in Westerbeek is op 17 juli een besmetting met SARS-CoV-2 vastgesteld. De besmetting is aan het licht gekomen nadat pups zijn getest voor vervoer naar een andere locatie. Sinds 10 juli mogen onder strikte voorwaarden opgroeiende pups met het oog op dierenwelzijn, verplaatst worden naar leegstaande (niet eerder geruimde) locaties. Voor transport worden de pups getest op SARS-CoV-2. Het bedrijf wordt zo spoedig mogelijk geruimd.⁵⁹

Ook op 17 juli adviseert het OMT-Z aan het ministerie van VWS en het ministerie van LNV over nertsen en SARS-CoV-2 (zie 16 juli voor de inhoud van het advies).⁶⁰

20

Op 20 juli schrijven minister De Jonge en minister Schouten in een brief aan de Tweede Kamer dat het OMT-Z en het BAO-Z op 16 juli opnieuw hebben gekeken naar de mogelijke gevolgen van besmette nertsenbedrijven voor de volksgezondheid. Volgens de deskundigen is het risico voor de volksgezondheid niet veranderd. Wel doen zij de oproep aan medewerkers van nertsenbedrijven om zich strikt te houden aan alle voorgeschreven maatregelen, zoals het aangescherpte hygiëneprotocol, het landelijke vervoersverbod van nertsen en het bezoekersverbod in de stallen. Ook wordt de mogelijkheid om medewerkers met milde - of zelfs zonder - COVID-19 verschijnselen te testen besproken met de GGD.⁶¹

27

Op 27 juli is bij een nertsenbedrijf in Oploo een besmetting met SARS-CoV-2 vastgesteld. De besmetting is aan het licht gekomen door middel van EW onderzoek. Op 25 bedrijven waar eerder SARS-CoV-2 is vastgesteld zijn alle dieren geruimd.⁶²

30

Drie dagen later, op 30 juli, volgt een nertsenbedrijf in Rijkevoort waar een besmetting is vastgesteld. Het bedrijf wordt zo snel mogelijk geruimd.⁶³

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. **Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw**
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Augustus

17

Op 17 augustus worden er Kamervragen gesteld door het lid Moorlag (PvdA) aan de ministers van LNV en VWS over met SARS-CoV-2 besmette nertsen. Het lid Moorlag informeert naar de doeltreffendheid van de maatregelen, het verloop van de screening en het testen en de mogelijkheid om alle nertsenbedrijven preventief te ruimen.⁶⁴

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
- 5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving**
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving (eind augustus 2020)

Augustus

24

Op 24 augustus adviseert het OMT-Z het ministerie van VWS en het ministerie van LNV over de situatie rondom COVID-19 bij nertsen. Sinds het OMT-Z van 17 juli zijn er op 12 (locaties van) nertsbedrijven besmettingen met SARS-CoV-2 vastgesteld, waarvan een aantal na half augustus. Ondanks de aanvullende maatregelen in juli, worden dus aanhoudend nieuwe besmette bedrijven aangetoond. Het OMT-Z licht toe dat er sprake is van reservoirvorming. Daar is sprake van als een bepaalde genetische virusvariant door de tijd aanhoudend voorkomt op nertsbedrijven, en voortgaande transmissie niet stopt met genomen maatregelen. Het OMT-Z adviseert daarom om: 1) het ruimen van besmette nertsbedrijven te continueren; 2) in te zetten op een versterkte screening van bedrijven in combinatie met beter management personeel (koppeling medewerkers aan bedrijven, registratie persoonsgegevens en testen na blootstelling en bij klachten); 3) een verplichte stopregeling voor de nertsenhouders in Nederland na de pelsperiode in november van dit jaar. Alle bedrijven, ook die niet besmet zijn, stoppen dan eind 2020 definitief, waarbij er een goed protocol nodig is voor het pelzen van de dieren, om zekerheid te hebben dat er geen (of tenminste zo laag als mogelijk) risico op blootstelling is van medewerkers aan SARS-CoV-2.

Tenslotte moet voorkomen worden dat (fok)dieren geëxporteerd worden. Het OMT-Z vindt dit de beste optie omdat het volksgezondheidsrisico op de korte termijn voor omwonenden en de rest van de populatie zeer klein is en het volksgezondheidsrisico op de langere termijn (reservoirvorming en daaruit volgende infecties) zo het snelst kan worden gecoupeerd. Met deze strategie kan het risico op lange termijn te niet gedaan worden, en blijktens de aan het OMT-Z verschaft informatie is deze strategie ook de aanpak die dit het snelst realiseert.⁶⁵

Het BAO-Z bespreekt het advies van het OMT-Z later die dag. Op het moment van het OMT-Z overleg waren er 36 besmette nertsbedrijven, op 24 augustus is het aantal toegenomen tot 40. De aanwezige bestuurders uit de nertsensector kunnen zich vinden in het OMT-Z advies. Zij zouden graag beter inzicht willen in de besmettingsroutes en zij hebben behoefte aan een snelle en zorgvuldige besluitvorming m.b.t. de stoppersregeling zodat op korte termijn duidelijkheid ontstaat voor alle betrokkenen. De bestuurlijke partners kunnen zich vinden in het advies om de nertsenhouders na de pelsperiode voor het eind van dit jaar te stoppen. Zij spreken hun zorg uit over het onvoldoende meewerken aan registratie van medewerkers op bedrijven met oog op sluitend krijgen van het bron- en contactonderzoek. Zij adviseren om de registratie van medewerkers bezoekers op de nertsbedrijven aan te scherpen en uitwisseling van medewerkers naar andere bedrijven te voorkomen conform het OMT-Z advies. Ook bevelen zij aan om de rol van arbeidsmigranten in de verspreiding van het virus tussen de nertsbedrijven en naar andere sectoren in een breder kader te plaatsen. Tenslotte adviseren zij om een zorgvuldige regeling te treffen met de nertsensector t.b.v. het stoppen per 1 januari 2021. Zij geven desgevraagd aan dat ook bij het uitblijven van een stoppersregeling hun advies is om de nertsenhouders te stoppen.^{66 67}

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. **Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving**
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Aug

Augustus

28

Op 28 augustus informeren minister De Jonge en minister Schouten de Tweede Kamer over de stand van zaken m.b.t. SARS-CoV-2 bij nertsen, het OMT-Z advies en het voorgenomen beleid voor de nertsenhouderij. De ministers melden dat nu op 42 nertsenbedrijven infecties met SARS-CoV-2 zijn aangetoond. Alle besmette bedrijven zijn geruimd. Tot dusver heeft het traceringsonderzoek geen concrete aanwijzing opgeleverd waar de besmettingen op de bedrijven vandaan zijn gekomen met uitzondering van de twee bedrijven in het begin van de uitbraak waar besmette medewerkers het virus vermoedelijk hebben binnengebracht. Het onderzoek naar verspreidingsroutes wordt de komende weken voortgezet. De ministers lichten toe op welke wijze invulling zal worden gegeven aan de adviezen van het OMT-Z en het BAO-Z. Ten eerste is besloten tot een versnelde beëindiging van de pelsdierhouderij. Het kabinet acht het van belang dat een vrijwillige regeling niet garandeert dat er na het huidige pelsseizoen geen nertsenbedrijven meer zullen zijn. Een vrijwillige regeling komt daarmee mogelijk niet tegemoet aan het advies van het OMT-Z. Ook heeft het kabinet meegewogen dat er nog steeds nieuwe besmettingen bij nertsenbedrijven bijkomen en dat de verwachte afvlakking uitblijft. Het voorbereiden van wetgeving zal met spoed plaatsvinden. Streven is dat de wet, uiteraard na instemming van beide Kamers der Staten-Generaal, in elk geval voor het nieuwe fokseizoen (dat normaliter in maart begint) in werking kan treden. Het ligt voor de hand dat pelsdierhouders de huidige productiecyclus, die omstreeks 1 december 2020 eindigt, zullen afmaken. De facto zal de voorgenomen wetswijziging de huidige uit de Wet verbod pelsdierhouderij voortvloeiende overgangstermijn (tot 1 januari 2024) met drie productieseizoenen verkorten. Bij de vormgeving van het wetsvoorstel zal dit aspect worden betrokken, waaronder de mogelijke nadelige gevolgen die de verkorting van de overgangstermijn voor de pelsdierhouders heeft en tot welke compenserende maatregelen dit leidt. Tegelijk met het wetsvoorstel zal daarom een nadeelcompensatieregeling uitgewerkt worden met inachtneming van de juridische kaders die daarvoor gelden. Voor deze regeling reserveert het kabinet een bedrag van maximaal €150 miljoen (inclusief uitvoeringskosten). Daarnaast is reeds €32 miljoen gereserveerd voor onder andere sloop- en ombouwkosten in het kader van de Wet verbod pelsdierhouderij. Er wordt bezien wat de mogelijkheden zijn om deze reservering te betrekken bij de nadere uitwerking van de stoppersregeling. Hiermee geeft het kabinet tevens invulling aan de aangenomen motie van de leden Geurts (CDA) en Bromet (GL) van 10 juni 2020, waarin de regering wordt verzocht te komen met een fatsoenlijke stoppersregeling voor de nertsenhouderij en een voorstel ter financiële dekking. Ten tweede melden de ministers dat het ruimingsbeleid van besmette bedrijven wordt voortgezet. Het OMT-Z heeft niet geadviseerd om bedrijven die niet besmet zijn voortijdig te ruimen. Het risico voor de volksgezondheid wordt vooralsnog beperkt geschat. Dit sluit aan bij het beleid om niet onnodig gezonde dieren te ruimen. Er zijn momenteel geen alternatieven voor de huidige dodingswijze die het ruimen kunnen versnellen en tegelijkertijd voldoen aan de eisen ten aanzien van het dierenwelzijn. De capaciteit om bedrijven te ruimen is momenteel net voldoende voor het ruimen van de besmette bedrijven. Het preventief ruimen van niet-besmette bedrijven zou geruime tijd in beslag nemen. Verder wordt de monitoring geïntensiveerd, wordt het wisselen van werknemers tussen bedrijven beperkt door een wachtperiode van 10 dagen en worden houders van nertsenbedrijven verplicht vooraf aan de NVWA te melden wie er wanneer in de stallen werkt. De NVWA controleert intensief of de maatregelen worden nageleefd.

In hun brief lichten de ministers tevens de stoppersregeling toe waartoe besloten is. De houder van wie de dieren in het kader van bestrijding van een aangifteplichtige ziekte worden gedood, ontvangt een tegemoetkoming in de schade voor die dieren. Daarbij is bepaald dat de houder voor verdachte dieren de waarde van de dieren in gezonde toestand krijgt. De ruimingsvergoeding voor de ruiming van 42 bedrijven tot nu toe bedraagt circa €38 miljoen euro. Via de incidentele suppletoire begroting die volgt, is hiervoor een bedrag opgenomen van €40 miljoen. Dit bedrag staat los van de hiervoor genoemde stoppersregeling.⁶⁸

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsensbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsens, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsensbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
- 6. Kamervragen**
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

6. Kamervragen *(half september – half november 2020)*

September

14

Op 14 september beantwoordt minister Schouten, mede namens minister De Jonge, de vragen die op 17 augustus gesteld zijn door het lid Moorlag (PvdA). De minister geeft aan dat de recente besmettingen inderdaad laten zien dat de genomen maatregelen het risico op nieuwe besmettingen niet minimaliseert. Volgens het OMT-Z zijn er geen aanwijzingen voor een besmettingsroute via voer, voertuigen, huisdieren, wildlife, op de bedrijven gebruikte materialen of via de lucht. Daarmee blijft de mens waarschijnlijk de belangrijkste verspreidingsbron tussen de bedrijven. Om die reden is in de Kamerbrief van 28 augustus 2020 een aanscherping van bestaande maatregelen en een aantal toevoegingen afgekondigd. Naast de stand van zaken met betrekking tot screening en het testen van medewerkers, gaat de minister in op de vraag of alle nertsensbedrijven niet preventief moeten worden geruimd. Preventief ruimen is volgens het OMT-Z niet de meest effectieve wijze om reservoirvorming in de nertsenshouderij te stoppen. Het OMT-Z adviseert daarom een aantal preventieve maatregelen om het risico op reservoirvorming in de nertsenshouderij en daarmee aanhoudende introductie naar de humane populatie te voorkomen. Ook wordt geadviseerd om de pelsdierhouderij na het pelzen niet meer verder te laten gaan. Dit advies is uitgewerkt in een versnelde beëindiging van de pelsdierhouderij.⁶⁹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
- 6. Kamervragen**
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Oktober

09

Op 9 oktober worden door het lid De Groot (D66) vragen gesteld aan minister Schouten en minister De Jonge over het bericht 'Extreem gevoelig; Corona Besmettingen op nertsenfokkerijen', dat op 7 oktober verscheen in De Groene Amsterdammer ([zie 11 november](#)).⁷⁰

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
- 6. Kamervragen**
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

November

11

Op 11 november beantwoordt minister Schouten, mede namens minister De Jonge de vragen die op 9 oktober gesteld zijn door het lid De Groot (D66). Onder andere werd gevraagd de uitspraak te beoordelen dat duidelijke hygiëneprotocolen ontbraken tijdens de periode van vaccineren en spenen, terwijl al zeventien bedrijven besmet waren. Minister Schouten schrijft dat deze informatie onjuist is: op 28 mei is een hygiëneprotocol verplicht gesteld. Dit protocol is daarna, naar aanleiding van voortschrijdend inzicht, verschillende keren bijgewerkt. Tevens is gevraagd waarom, toen bleek dat het derde nertsenbedrijf dat besmet was met het coronavirus, en er geen sprake was van verhoogde mortaliteit of longproblemen, 11 dagen is gewacht met het nemen van de beslissing om op alle bedrijven preventief te screenen (tussen 8 en 19 mei). Minister Schouten schrijft dat per 20 mei nertsenhouders verplicht mee moeten werken aan een landelijke screening en wekelijks kadavers in te sturen van natuurlijk gestorven nertsen om deze te laten onderzoeken op SARS-CoV-2 (early warning). De voorbereiding daarvan was al eerder begonnen. Op de vraag wanneer de verplichting om PBM te gebruiken op de bedrijven werd ingesteld, antwoordt minister Schouten dat dit is ingesteld op 26 april. Het lid De Groot stelde verder de vraag waarom pas op 20 juli is besloten dat er versterkte screening moest komen. Daarop antwoordt minister Schouten dat dit niet op 20 juli is besloten. Ook is er op 20 juli geen advies van het OMT-Z gegeven een versterkte screening in te stellen. Wel adviseerde het OMT-Z op 17 juli: 'Het is van belang om het bestaande Early Warning Surveillance te continueren. Deze kan mogelijk nog verbeterd worden door het toevoegen van onderzoek van stofmonsters uit de stal. Ook adviseert het OMT-Z om een herhaling van de serologische screening te overwegen.' Er is niet voor gekozen de early warning uit te breiden met stofmonsters. Wel is later, in september, de serologisch screening in het risicogebied herhaald. Op de vraag welke acties is ondernomen toen bleek dat niet te achterhalen was wie er allemaal op de bedrijven werken en dat niet alle medewerkers zich willen laten testen, antwoordt minister Schouten dat er verplicht is gesteld dat de medewerkers die de nertsen verzorgen zich met de volledige NAW-gegevens en telefoonnummer registreren. Er kan echter niet worden geëist dat alle medewerkers zich laten testen. Verder schrijft minister Schouten dat de indruk is dat de hygiënemaatregelen voldoende worden nageleefd. Ondanks deze inspanningen is het tot op heden niet mogelijk gebleken te achterhalen op welke manier het virus tussen bedrijven spreidt. Ook in Denemarken wordt onderzoek gedaan en ook daar is nog geen antwoord op de vraag hoe de bedrijven besmet raken gevonden. Op de vraag of er extra maatregelen worden genomen zodat het aantal besmette bedrijven niet nog verder oploopt, antwoordt minister Schouten dat wanneer onderzoek tot nieuwe inzichten leidt, aanvullende maatregelen uiteraard worden overwogen. Overigens zal de voorgenomen stoppersregeling indien deze wordt aangenomen door de Tweede Kamer ervoor zorgen dat de nertsenpopulatie de komende maanden tot nul gereduceerd zal worden.⁷¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsensbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsens, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsensbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. **Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen**
8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren

Bronnen

Mei

Jun

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen *(november 2020)*

November

09

Op 9 november vindt een AO-Z plaats waarin experts en praktijkdeskundigen (zowel vanuit het humane als het veterinaire domein) de ontwikkelingen m.b.t. SARS-CoV-2 bij nertsens in Denemarken en de gevolgen voor mens en dier hebben besproken. Het Centrum Infectieziektebestrijding (CIb) van het RIVM vraagt het OMT-Z om te adviseren over de veranderingen van SARS-CoV-2 bij nertsens.⁷²

10

Op 10 november brengt het OMT-Z advies uit n.a.v. de situatie in Denemarken. Sinds juni 2020 is in Denemarken bij 214 mensen een infectie vastgesteld met SARS-CoV-2-virusvarianten die rondgaan op nertsensbedrijven, waaronder 12 gevallen van een unieke variant (de zogenaamde 'cluster 5'-variant) in Noord-Jutland. Bij deze 12 personen was er bij 8 mensen een link met nertsensbedrijven. De ernst van de infectie en de besmettelijkheid van deze variant van het virus lijkt niet anders dan bij andere SARS-CoV-2-varianten. Denemarken geeft aan dat voorlopige onderzoeksresultaten erop wijzen dat opgebouwde antistoffen (na een infectie met SARS-CoV-2) mogelijk minder effectief zijn tegen deze variant. Het expertteam van de WHO geeft aan dat er nog onvoldoende bewijs is dat dit inderdaad zo is, dat deze bevindingen verder onderzocht moeten worden, en dat er nog geen uitspraak gedaan kan worden of antistoffen na vaccinatie mogelijk minder effectief zouden zijn tegen deze variant. De WHO adviseert alle landen een verhoogde surveillance in te voeren bij dierlijke reservoirs zoals nertsenshouderijen. De WHO adviseert geen restricties met betrekking tot personen of goederenvervoer met Denemarken op basis van de nu beschikbare informatie. Het ECDC zal op 12 november een risicoanalyse publiceren. Het OMT-Z is van mening dat er op dit moment te weinig argumenten zijn om extra maatregelen voor reizigers van en naar Denemarken te treffen. Er worden geen aanvullende maatregelen getroffen voor de nertsensbedrijven in Nederland.⁷³

11

Op 11 november informeren minister De Jonge en minister Schouten de Tweede Kamer over het OMT-Z advies van 10 november.⁷⁴

20

Op 20 november komt het GBT bijeen vanwege een zeer serieuze verdenking van een nertsensbedrijf in Putten. Deze berust op positieve EW monsters (van ingestuurde kadavers) gemeld door GD op 19 november 2020. Er wordt besloten dat het bedrijf in Putten wordt geruimd, ook als de ambtelijke monsters geen besmetting aantonen. Eerdere bedrijven die uit de early warning kwamen en daarna niet positief testten bleken uiteindelijk namelijk allemaal alsnog besmet te zijn. Deze besmetting ligt buiten het risicogebied. Internationaal is gebleken dat zo'n besmetting zich snel kan verspreiden naar andere bedrijven (onbekend is hoe). Er wordt besloten dat de maatregelen voor alle nertsensbedrijven worden aangescherpt.⁷⁵

21

Op 21 november informeren minister Schouten en minister De Jonge de Tweede Kamer over SARS-CoV-2 bij nertsens, de maatregelen gerelateerd aan het pelzen en de internationale agendering van SARS-CoV-2 bij nertsens. Voor de resterende 35 bedrijven waar nu wordt gepeld worden extra maatregelen ingesteld, waaronder: 1) een aanscherping van de hygiënemaatregelen voor houders en medewerkers, zoals het dragen van dragen FFP-2 maskers; 2) er worden extra monsters genomen van dieren, als alle dieren op een bedrijf zijn gedood, alleen als deze monsters negatief testen wordt het bedrijf vrijgegeven voor verdere activiteiten bijvoorbeeld ten behoeve van het pelzen; 3) voor bedrijven waar niet op het bedrijf zelf kan worden gepeld worden voorwaarden gesteld aan het vervoer van kadavers of natte vellen naar een pelscentrum. Deze maatregelen komen te vervallen, zodra de laatste dieren van een bedrijf gedood en negatief getest zijn. Verder blijven alle (landelijke) maatregelen van kracht.⁷⁶

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren *(half november – begin januari 2021)*

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
- 8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren**

Bronnen

November

13

Op 13 november wordt het wetsvoorstel 'Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij' aangeboden aan de Tweede Kamer.⁷⁷

20

Op 20 november worden er door de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vragen en opmerkingen voorgelegd aan minister Schouten over de nadeelcompensatieregeling bij het vervroegd verbod op de pelsdierhouderij.⁷⁸

26

Op 26 november worden de vragen die door de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zijn gesteld beantwoord door minister Schouten.⁷⁹

30

Op 30 november wordt in de Tweede Kamer het wetsvoorstel 'Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij' behandeld.⁸⁰

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
- 8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren**

Bronnen

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

December

14

Op 14 december wordt het wetsvoorstel, 'Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging' door de Eerste Kamer aangenomen. Op grond van de Wet verbod pelsdierhouderij geldt op dit moment een overgangstermijn tot 1 januari 2024 waarbinnen bepaalde houders van nertsen als pelsdier hun bedrijfsactiviteiten nog tijdelijk mogen voortzetten. Met dit wetsvoorstel wordt die overgangstermijn verkort en eindigt die vóór het begin van de volgende productiecycclus in 2021.⁸¹

Inhoud

Leeswijzer

Kantelmomenten

Samenvatting feitenconstructie

1. Eerste mens-op-dierbesmettingen bekend, voorzorgsmaatregelen en meldplicht
2. Aanvullende maatregelen nertsenbedrijven en veterinaire maatregelen
3. Eerste OMT-Z en BAO-Z adviezen m.b.t. nertsen, start ruiming besmette bedrijven en Kamervragen
4. Uitbraken in nertsenbedrijven zetten door, onderzoek naar mogelijke besmetting konijnen, aanvullende hygiënemaatregelen en streven naar versnelde afbouw
5. Besluit versnelde beëindiging per eind 2020, stoppersregeling en voorbereiding wetgeving
6. Kamervragen
7. Uitbraken in Denemarken, nieuwe uitbraak in Putten leidt tot aanvullende maatregelen
- 8. Wetsvoorstel en verbod op het houden van pelsdieren**

Bronnen

Jul

Aug

Sep

Okt

Nov

Dec

Jan

Januari

08

Per 8 januari 2021 is het houden van pelsdieren in Nederland verboden. Alle nertsenbedrijven zijn leeg. Hierdoor kunnen nertsen elkaar en mensen niet meer besmetten.^{8a}

Eindnoten

Vanaf dit overzicht kunt u terug naar de lopende tekst door op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

1 RIVM (2020). Signaleren van zoönosen. URL: <https://www.rivm.nl/zo-nosen/signaleren-van-zoonosen>

2 Tot die tijd neemt VWS deel aan het Departementaal Beleidsteam Zoönosen van het ministerie van LNV.

3 Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (2020, 22 maart). Zoönotisch risico van het SARS-CoV2 virus (Covid-19) bij gezelschapsdieren: infectie van dier naar mens en van mens naar dier. URL: https://www.favv-afscabewetenschappelijkcomiteadviezen/2020/_documents/Spoedraadgevingo4-2020_SciCom2020-07_Covid-19gezelschapsdieren_27-03-20.pdf

4 NOS (2020, 4 maart). Hongkong bevestigt coronabesmetting bij hond, 'te vroeg voor conclusies'. URL: <https://nos.nl/artikel/2325819-hongkong-bevestigt-coronabesmetting-bij-hond-te-vroeg-voor-conclusies.html>

5 Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (2020, 22 maart). Zoönotisch risico van het SARS-CoV2 virus (Covid-19) bij gezelschapsdieren: infectie van dier naar mens en van mens naar dier. URL: https://www.favv-afscabewetenschappelijkcomiteadviezen/2020/_documents/Spoedraadgevingo4-2020_SciCom2020-07_Covid-19gezelschapsdieren_27-03-20.pdf

6 het New York Times (2020, 6 april). Bronx Zoo Tiger Is Sick With the Coronavirus. URL: <https://www.nytimes.com/2020/04/06/nyregion/bronx-zoo-tiger-coronavirus.html>

7 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 22 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1088.

8 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 22 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1088.

9 RIVM (2020, 17 april). Advies n.a.v. DB-Z Mens, dier en SARS-CoV-2 [brief].

10 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 22 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1088.

11 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 26 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1089.

12 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 26 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1089.

13 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 24 april). Verslag Departementaal Beleid Team.

14 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 25 april). Verslag Departementaal Beleid Team.

15 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 25 april). Verslag Departementaal Beleid Team.

16 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 26 april). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1089.

17 RIVM (2020, 26 april). Advies persoonlijke bescherming op nertsenfarms met COVID-19 bij nertsen [bijlage].

18 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 28 april). Kamerstukken II, nr. 07560: vragen gesteld door de leden der Kamer.

19 Zie 4 juni voor de beantwoording van de vragen.

20 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 8 mei). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1090.

21 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 14 mei). Verslag Departementaal Beleid Team.

22 RIVM (2020). Dieren en COVID-19. URL: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/huisdieren>

23 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 15 mei). Kamerstukken 28286, nr. 1091.

24 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 18 mei). Verslag Departementaal Beleid Team.

25 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 19 mei). Verslag Departementaal Beleid Team.

26 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020, 19 mei). Stand van zaken onderzoek COVID-19 naar nertsenbedrijven [brief].

27 Dit is onderdeel van de zoönosestructuur. Zie 19 mei voor de zoönosestructuur in bredere zin.

28 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 26 mei). Verslag GBT concept [intern verslag].

29 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 28 mei). Landelijke maatregelen op nertsenbedrijven [brief].

30 weede Kamer der Staten-Generaal (2020, 28 mei). Kamerstukken 28286 en 25295, nr. 1096.

31 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 1 juni). Stand van zaken COVID-19 bij nertsenbedrijven [brief].

32 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 2 juni). Verslag GBT [intern verslag].

33 IVM (2020, 3 juni). Advies n.a.v. OMT-Z nertsen en SARS-CoV-2 [OMT-advies].

34 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 3 juni). Verslag GBT [intern verslag].

35 Ten tijde van de vaststelling van het draaiboek waren EZ en LNV nog gefuseerd. In het draaiboek wordt dan ook gesproken over de ministers van VWS en EZ.

36 Ministerie van Economische Zaken en Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2016, 10 oktober). Beleidshandboek crisisbesluitvorming en crisiscommunicatie zoönose [intern document].

37 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 3 juni). Advies BAO-Z nertsen en corona 3 juni 2020 [intern advies].

38 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 3 juni). Aanvullende maatregelen voor nertsenbedrijven [Kamerbrief].

39 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 4 juni). Kamerstukken II, nr. 3022: vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden.

40 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 9 juni). Kamerbrief Stand van zaken COVID-19 en nertsendieren [Kamerbrief].

41 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 9 juni). Notitie aan GBT: werkwijze nieuwe SARS-CoV-2 besmette nertsenbedrijven [interne notitie].

42 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 9 juni). Verslag GBT [intern verslag].

43 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 9 juni). Kamerbrief Stand van zaken COVID-19 en nertsendieren [Kamerbrief].

44 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 10 juni). Plenaire vergadering: Debat over onderzoeksresultaten over COVID-19 bij nertsen [plenair verslag].

45 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 18 juni). Verslag GBT [intern verslag].

46 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 22 juni). Update besmettingen nertsenbedrijven [brief].

47 RIVM (2020). Concept tijdlijn Nertsen [intern document].

48 RIVM (2020, 1 juli). Advies n.a.v. 2e DB-Z Mens, dier en SARS-CoV-2 [DB-Z advies].

49 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 2 juli). Verslag BAO-Z Konijnen d.d. 2 juli 2020 [verslag].

50 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 2 juli). Verslag GBT [intern verslag].

51 Rijksoverheid (2020, 3 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/03/nieuwe-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf>

52 Rijksoverheid (2020, 6 juli). Bevestiging van besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf Gemert. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/06/bevestiging-van-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf-gemert>

53 Rijksoverheid (2020, 9 juli). Nieuwe besmettingen bij twee nertsenbedrijven. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/09/nieuwe-besmettingen-bij-twee-nertsenbedrijven>

54 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 10 juli). SARS-CoV-2 infecties bij dieren divers en [brief].

55 Rijksoverheid (2020, 13 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/13/nieuwe-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf>

56 Rijksoverheid (2020, 15 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/15/nieuwe-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf>

57 Dit OMT-Z advies wordt op 17 juli uitgebracht.

58 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 16 juli). BAO-Z Nertsen [intern verslag].

59 Rijksoverheid (2020, 17 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf.

60 RIVM (2020, 17 juli). Advies n.a.v. OMT-Z nertsen en SARS-CoV-2 [OMT-advies].

61 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 20 juli). Stand van zaken SARS-CoV-2 bij nertsen [brief].

62 Rijksoverheid (2020, 27 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/27/nieuwe-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf>

63 Rijksoverheid (2020, 30 juli). Nieuwe besmetting COVID-19 bij nertsenbedrijf. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/07/30/nieuwe-besmetting-covid-19-bij-nertsenbedrijf>

64 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 17 augustus). Kamerstukken II, nr. 14759: vragen gesteld door de leden der Kamer.

65 RIVM (2020, 24 augustus). Advies n.a.v. 75e OMT-Z [OMT-advies].

66 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 24 augustus). Advies BAO-Z van 24 augustus 2020 [intern verslag].

67 Dit (concept)verslag is verspreid op 28 augustus en waarschijnlijk niet vastgesteld.

68 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 28 augustus). Stand van zaken SARS-CoV-2 bij nertsen, OMT-Z advies en voorgenomen beleid nertsenhouderij [brief].

69 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 14 september). Kamerstukken II, nr. 4119: vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden.

70 De Groene Amsterdammer (2020, 7 oktober). Extreem gevoelig – Corona: Besmettingen op nertsenfokkerijen. URL: <https://www.groene.nl/artikel/extreem-gevoelig>

71 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 11 november). Kamerstukken II, nr. 763: vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden.

72 RIVM (2020, 10 november). Advies n.a.v. 86e OMT-Z [OMT-advies].

73 RIVM (2020, 10 november). Advies n.a.v. 86e OMT-Z [OMT-advies].

74 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 11 november). Uitkomsten OMT-Z advies gemuteerd virus bij nertsen [brief].

75 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 20 november). Verslag GBT [intern verslag].

76 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020, 21 november). SARS-CoV-2 bij nertsenbedrijf in Putten [brief].

Eindnoten (vervolg)

- 77 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 13 november). *Kamerstukken II, nr. 35633: Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij* [wetsvoorstel].
- 78 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 30 november). *Kamerstukken II, nr. 35633: Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij* [verslag van een schriftelijk overleg].
- 79 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 30 november). *Kamerstukken II, nr. 35633: Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij* [verslag van een schriftelijk overleg].
- 80 Tweede Kamer der Staten-Generaal (2020, 30 november). *Kamerstukken II, nr. 35633: Wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij in verband met een vervroegde beëindiging van de pelsdierhouderij* [verslag van een wetgevingsoverleg].
- 81 Eerste Kamer der Staten-Generaal (2020, 14 december). *Vervroegde beëindiging pelsdierhouderij*. URL: https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35633_vervroegde_beeindiging
- 82 Rijksoverheid (2020, 8 januari). *Nertsen en het coronavirus*. URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/gezondheid-en-zorg/dieren/nertsen>

Dit is een uitgave van
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Postadres
Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl/vws

augustus 2023